

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту

**«Затверджую»
Завідувач кафедри
(Михайлова Л.І.)**

«__» _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічний аналіз в менеджменті

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Доктор філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Факультет: Економіки та менеджменту

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни: «**Економічний аналіз в менеджменті**» для підготовки докторів філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Розробник:

д.е.н., доцент кафедри менеджменту

Стянець Н. В.

(_____)
підпис

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри *менеджменту*

Протокол від “27” серпня 2019 року № 1.

В.о. завідувача кафедри менеджменту _____ **(Л.І.Михайлова)**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено:

Завідувач відділу аспірантури та докторантури _____ І.В.Лозинська

Методист навчального відділу _____ Г.О. Бабошина

Зареєстровано в електронній базі: _____ 2019 р.

© СНАУ, 2019 рік

© Стоянець Н.В., 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	<i>Доктор філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування»</i> Спеціальність: <i>073 «Менеджмент»</i>	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: <i>073 «Менеджмент»</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 4		2019-2020-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: написати реферат за результатами проведеного дослідження		Курс	
		1	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		2-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 8 самостійної роботи студента – 10		44 год.	
		Практичні, семінарські	
		44 год.	
	Лабораторні		
	-	-	
	Самостійна робота		
	24 год.		
Індивідуальні завдання 8 год.			
Вид контролю: Залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 73/23 (88/32)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: є вивчення теоретичних основ, організації і методики проведення економічного аналізу; формування у аспірантів вміння давати об'єктивну оцінку фінансово-господарській діяльності, діагностувати основні проблеми її розвитку, виявляти напрямки вдосконалення та обґрунтовувати управлінські рішення, спрямовані на підвищення ефективності функціонування; оволодіння науковим підходом до вибору оптимальних варіантів управління.

Згідно з метою визначене основне **завдання дисципліни**, яке полягає у навчанні майбутніх докторів філософії є:

засвоєння теоретичних питань, що стосуються сутності, значення економічного аналізу в управлінні, його видів, змісту і завдань.

вивчення інформаційного забезпечення, організації та методології економічного аналізу; сутності і сфери застосування основних його прийомів в менеджменті

оволодіння об'єктивною оцінкою господарської діяльності підприємства.

вироблення навиків щодо виявлення тенденцій зміни показників, з'ясування їх причин, а також прогнозування можливих наслідків.

застосування методик аналізу, здійснення економічної інтерпретації одержаних результатів та формулювання належних висновків.

вміння оформляти результати аналізу, обґрунтовувати управлінські рішення, обирати оптимальні їх варіанти та здійснювати контроль за впровадженням.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: базові уявлення про зміст і завдання економічного аналізу, об'єкти та суб'єкти економічного аналізу, розуміння причиннонаслідкових зв'язків між економічними явищами та показниками які їх відображають; роль економічного аналізу у системі управління підприємством; методику, методи та прийоми економічного аналізу; інформаційну базу аналізу; організацію та етапи проведення аналізу;

- **вміти:** використовувати різні методи економічного аналізу; забезпечувати порівняння показників господарської діяльності; здійснювати аналіз господарської діяльності окремих підрозділів підприємства; обирати показники й напрямки аналізу з точки зору їх наступності з узагальнюючими показниками щодо підприємства в цілому; здійснювати планування, виконання і контроль аналітичних робіт на підприємстві; оцінювати попит на продукцію підприємства; аналізувати забезпеченість підприємства трудовими ресурсами; аналізувати склад, структуру та технічний стан основних фондів; аналізувати витрати виробництва за статтями калькуляції та за економічними елементами; обґрунтовувати основні напрямки використання прибутку з точки зору технічного розвитку виробництва, соціальних показників.

- **. Програма навчальної дисципліни**

Змістовний модуль 1. Теоретико-концептуальні основи економічного аналізу

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу Економічний аналіз як сфера економічної науки. Основні етапи розвитку економічного аналізу. Його роль в управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва.

Економічний аналіз в умовах ринкової економіки. Господарська діяльність як предмет економічного аналізу. Об'єкти та суб'єкти аналізу. Зміст аналізу. Умови, які сприяють розвитку аналізу на підприємствах. Використання в економічному аналізі системи коефіцієнтів. Основні категорії економічного аналізу. Ресурси, фактори, резерви виробництва, їх класифікація. Задачі економічного аналізу. Оцінка результатів господарської діяльності. Сприяння управлінню та контролю виробництва. Пошук і виявлення резервів, заходи для їх реалізації з метою підвищення ефективності виробництва.

Тема 2. Метод та методичні прийоми економічного аналізу Визначення методу. Класифікація методів. Метод економічного аналізу. Аналітичний метод і принципи аналітичного дослідження. Деталізація звітних показників. Елімінування як метод розрахунку впливу чинників. Способи елімінування: ланцюгових підстановок, абсолютних й відносних різниць і перерахунків. Порівняння, його застосування в аналізі. Види порівнянь. Вимоги до забезпечення порівняльності даних. Прийоми нейтралізації цінового чиннику, обсяга виробництва, структури та асортименту та інше. Моделювання. Вид моделей. Використання моделювання в економічному аналізі. Балансові співставлення. Використання цього методу для перевірки узгодженості і достовірності звітних фактів. Використання балансових розрахунків для визначення розміру невідомих показників і чинників. Сальдовий прийом, можливості застосування його в аналізі. Статистичні методи, застосовувані в аналізі. Табличний метод. Особливості побудови аналітичної таблиці. Використання табличного методу в аналізі. Прийоми групувань і вибірки. Динамічні ряди. Обчислення середніх і відносних величин. Графічні методи. Економікоматематичні методи, застосовувані в економічному аналізі, їхня класифікація. Лінійне і динамічне програмування, теорія масового обслуговування, сітьові графіки, транспортна задача й ін. Особливості їхнього використання в аналізі господарської діяльності і сфери їхнього застосування. Соціологічні й інші методи, застосовувані в економічному аналізі. Анкетний метод дослідження. Опитування суб'єктів аналізу. Проведення експерименту.

Тема 3. Види аналізу та його інформаційне забезпечення Зміст і поняття інформації. Інформація як важливий ресурс сучасної ринкової економіки. Гласність і таємність інформації. Комерційна таємниця, її межі і значення для суб'єктів господарської діяльності. Організація і контроль потоків інформаційного забезпечення виробництва. Характеристика і класифікація найбільше важливих видів інформації на підприємстві. Система техніко-економічних показників як база економічного аналізу. Вимоги, яким повинна відповідати система обліку і звітності. Накопичення, обробка, систематизація, збереження і використання аналітичної інформації. Застосування ЕОМ в економічному аналізі. Розробка і класифікація аналітичних задач. Створення автоматизованого банку даних для розв'язання аналітичних задач. Перевірка достовірності джерел інформації, використовуваних в аналізі. Перевірка по зовнішніх прикметах (за формою) і по змісті. Методи перевірки якості звіту підприємства. Використання аудита для перевірки якості бухгалтерських даних і звітів. Види та напрямки економічного аналізу. Оперативний аналіз. Перспективний аналіз. Техніко-економічний та

фінансово-економічний аналіз. Міжзаводський, чи порівняльний аналіз. Функціонально-вартісний та системний аналіз. Місце економічного аналізу господарської діяльності у системі економічних наук. Його зв'язок з політичною економією, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, фінансуванням, банківською справою, статистикою, бухгалтерським обліком, аудитом та інше.

Змістовний модуль 2 Організація економічного аналізу

Тема 4. Організація й етапи економічного аналізу Поняття і загальні методологічні принципи організації аналізу. Форми і методи організації аналітичної роботи. Особливості організації і проведення аналізу з боку статистичних, фінансово-кредитних і керівних організацій. Планування, виконання і контроль окремих робіт і аналізу в цілому. Залучення, узгодження дій і заохочення виконавців аналізу. Основні етапи і послідовність проведення аналізу господарської діяльності. Принципи упорядкування програм аналізу. Добірка, перевірка й аналітична обробка економічної інформації. Узагальнення, оцінка і письмове оформлення результатів аналізу. Формування пропозицій за результатами аналізу і контроль за їхньою реалізацією.

Тема 5 Аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Аналіз впливу акціонерів-нерезидентів на діяльність підприємства. Вплив окремого акціонера на діяльність підприємства. Формування та поповнення статутного капіталу підприємства. Аналіз використання експортних виробничих контрактів та торговельних угод. Фактори, які впливають на обсяги реалізації експортної продукції. Вплив ціни та номенклатури експортної продукції на обсяги її реалізації. Аналіз залежності виробництва від іноземних постачальників. Визначення залежності виробництва від іноземних постачальників сировини, матеріалів, комплектуючих. Аналіз руху інвалютних грошових коштів. Джерела аналізу. Необхідність проведення аналізу руху інвалютних грошей. Обмеження руху інвалютних коштів. Розрахунок коефіцієнта покриття інвалютних зобов'язань підприємства.

Змістовний модуль 3. Технологія технікоекономічного аналізу діяльності підприємства

Тема 6. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг Значення і задачі аналізу виробництва продукції, робіт і послуг. Загальна схема і послідовність проведення аналізу. Система показників продукції й обсягу виробництва. Чинники виробництва продукції. Інформаційна база аналізу. Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному і вартісному вираженні. Оцінка динаміки обсягу виробництва продукції. Вимірювачі, застосовувані для обчислення показників динаміки. Аналіз впливу екстенсивних і інтенсивних чинників на динаміку показників, методика їхнього розрахунку. Аналіз асортименту і структури випуску продукції. Комплексний аналіз впливу асортименту і структурних зсувів на економічні показники роботи підприємства. Методика розрахунку впливу цього чинника на обсяг виробництва й ін. показники підприємства. Аналіз якості продукції і робіт. Показники якості. Сортовість і методика її аналізу. Аналіз впливу зміни якості на економічні показники роботи

підприємства. Аналіз виробничого браку підприємства. Аналіз комплектності і ритмічності роботи підприємства. Оцінка резервів збільшення випуску продукції.

Тема 7. Аналіз попиту, стану ринку й обсягу реалізації продукції (послуг) підприємства Значення і задачі вивчення й оцінки попиту на продукцію і послуги підприємства, а також ємкості ринку для обґрунтування плану виробництва і реалізації продукції. Загальна схема і послідовність проведення аналізу. Система показників і чинники, що визначають рівень попиту на продукцію і послуги. Вивчення функцій кривих попиту, його цінової еластичності для прийняття управлінських рішень. Оцінка обсягів і динаміки реалізації продукції і послуг. Аналіз виконання договірних зобов'язань з постачання: обсяг, терміни, асортимент, якість. Характеристика взаємозв'язків показників випуску, відвантаження і реалізації продукції. Аналіз і оцінка збуту окремих товарів. Аналіз виручки від експорту і чинників її зміни. Аналіз виконання зобов'язань по зовнішньоекономічній діяльності підприємства. Оцінка загальних обсягів експортних постачань. Оцінка по асортименті, по окремих покупцях, по групах країн, по видах постачань і формам розрахунків. Оцінка конкурентноздатності підприємства на зовнішніх ринках і ефективності експортних операцій. Зміст і реалізація підсумкового аналізу виручки від реалізації продукції і послуг. Підрахунок резервів збільшення реалізації продукції.

Тема 8. Аналіз виробничих ресурсів і організаційно-технічного рівня підприємства Значення і задачі аналізу. Загальна схема аналізу. Джерела інформації. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами. Аналіз ефективності використання й освоєння виробничих потужностей. Аналіз використання робочої сили. Аналіз використання робочого часу. Показники й аналіз динаміки продуктивності праці. Аналіз впливу трудових і організаційно-технічних чинників на динаміку продуктивності праці. Аналіз трудомісткості продукції. Аналіз резервів продуктивності праці і випуску товарної продукції за рахунок кращого використання трудових ресурсів. Аналіз показників складу, структури і технічного стану основних фондів. Показники забезпеченості підприємства устаткуванням, виробничими площами й іншими основними фондами. Оцінка динаміки відновлення і модернізації основних фондів, фондоозброєності праці. Оцінка інвестиційної активності підприємства. Аналіз використання основних фондів. Класифікація показників використання основних фондів. Аналіз фондовіддачі і чинників її зміни. Аналіз ефективності використання й освоєння виробничих потужностей. Аналіз використання виробничого устаткування. Методика визначення і розрахунку резервів збільшення випуску продукції. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами й ефективності їхнього використання. Аналіз потреби підприємства в матеріальних ресурсах і рівня виробничих запасів. Чинники, що впливають на рівень складських запасів підприємства. Аналіз показників використання матеріальних ресурсів і оцінка динаміки матеріалоемності продукції. Аналіз чинників зміни і виявлення резервів зниження матеріалоемності продукції і підвищення ефективності виробництва. Значення і задачі аналізу організаційно-технічного рівня (ОТР) підприємства. Загальна схема аналізу і показники ОТР. Оцінка динаміки показників рівня техніки, технології, організації

виробництва, праці і управління. Зміст і методи аналізу прогнозів щодо удосконалення ОТР підприємства відповідно до прийнятої стратегії маркетингу.

Тема 9. Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції Значення, задачі і система інформаційного забезпечення аналізу витрат на підприємстві. Класифікація видів витрат і об'єктів аналізу. Система показників рівня витрат і собівартості продукції. Загальна схема формування витрат підприємства і їхнього аналізу. Напрямки аналізу витрат на підприємстві по їхніх елементах і статтям калькуляції, по залежності від обсягу виробництва і збуту продукції, по місцях виникнення витрат, по об'єктах калькуляції. Аналіз собівартості продукції по статтях витрат. Аналіз матеріальних витрат. Аналіз витрат на заробітну плату і використання фонду оплати праці. Аналіз середньої заробітної плати. Непродуктивні виплати з фонду заробітної плати. Аналіз комплексних статей витрат: витрати на зміст і експлуатацію устаткування, цехові, загальногосподарські, позавиробничі. Аналіз собівартості окремих виробів. Чинники формування собівартості виробів і методи їхнього аналізу. Аналіз інших статей собівартості продукції. Зміст і методи оперативного аналізу витрат на виробництво і збут продукції. Вибір показників оперативного аналізу і контролю витрат підприємства. Методи виявлення, оцінка і систематизація причин відхилень витрат від плану. Підрахунок і розробка заходів щодо реалізації виявлених резервів собівартості.

Змістовний модуль 4 Аналіз ефективності використання виробничих ресурсів.

Тема 10. Аналіз фінансових результатів і рентабельності Значення, задачі й інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі узагальнюючих вартісних показників, його значення в оцінці і стимулюванні економічної ефективності роботи підприємства. Балансовий прибуток і його складові. Вплив окремих груп фінансових результатів на розмір балансового прибутку. Прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг). Аналіз чинників зміни прибутку від реалізації. Аналіз не планованих прибутків і збитків. Оцінка упущених можливостей збільшення прибутку і причин цього. Аналіз розподілу прибутку. Визначення суми чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Чинники, що впливають на розмір чистого прибутку: їхня класифікація на залежні і незалежні від діяльності підприємства. Аналіз і обґрунтування доцільності основних напрямків використання прибутку. Аналіз показників рентабельності: загальна рентабельність виробництва, реалізованої продукції, окремих виробів. Чинники зміни рентабельності, резерви росту.

Тема 10. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів. Аналіз чисельності, складу та руху робочої сили. Аналіз використання фонду робочого часу. Аналіз продуктивності праці. Аналіз матеріальних ресурсів. Програма та методика аналізу матеріальних ресурсів. Аналіз обґрунтованості та ефективності формування портфеля договорів та поставок матеріальних ресурсів. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів. Аналіз можливостей мобілізації виявлених резервів підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	ін	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Основи економічного аналізу												
Змістовий модуль 1. Теоретико-концептуальні основи економічного аналізу												
Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу	12	4	4			4						
Тема 2. Метод та методичні прийоми економічного аналізу	12	4	4			4						
Тема 3. Види аналізу та його інформаційне забезпечення	12	4	4			4						
Разом за змістовим модулем 1	36	12	12			12						
Змістовий модуль 2 Організація економічного аналізу												
Тема 4. Організація й етапи економічного аналізу	12	4	4			4						
Тема 5. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності.	12	4	4			4						
Разом за змістовим модулем 2	24	8	8			8						
Разом за модулем 1	60	20	20			20						
Модуль 2. Аналіз фінансових результатів управління												
Змістовий модуль 3. Технологія техніко-економічного аналізу діяльності підприємства												
Тема 6. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг	10	4	4			2						
Тема 7. Аналіз попиту, стану ринку й обсягу реалізації продукції (послуг) підприємства	8	4	4									
Тема 8. Аналіз виробничих ресурсів і організаційно-технічного рівня підприємства	10	4	4			2						
Тема 9. Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції	8	4	4									
Разом за змістовим модулем 3	36	16	16			4						
Змістовий модуль 4 Аналіз ефективності використання виробничих ресурсів.												
Тема 10. Аналіз фінансових результатів і рентабельності	8	4	4									
Тема 11. Аналіз	16	4	4			8						

ефективності використання трудових ресурсів												
Разом за змістовим модулем 4	24	8	8		8							
Разом за модулем 2	60	22	22		8	4						
Усього годин	90	44	44		8	24						

5. Теми та план лекційних занять

№ п/п	Назва тем	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу Економічний аналіз як сфера економічної науки. Основні етапи розвитку економічного аналізу. Його роль в управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва. Економічний аналіз в умовах ринкової економіки. Господарська діяльність як предмет економічного аналізу. Об'єкти та суб'єкти аналізу. Зміст аналізу. Умови, які сприяють розвитку аналізу на підприємствах. Використання в економічному аналізі системи коефіцієнтів. Основні категорії економічного аналізу. Ресурси, фактори, резерви виробництва, їх класифікація.	4
2.	Тема 2. Метод та методичні прийоми економічного аналізу Визначення методу. Класифікація методів. Метод економічного аналізу. Аналітичний метод і принципи аналітичного дослідження. Деталізація звітних показників. Елімінування як метод розрахунку впливу чинників. Способи елімінування: ланцюгових підстановок, абсолютних й відносних різниць і перерахунків. Порівняння, його застосування в аналізі. Види порівнянь. Вимоги до забезпечення порівняльності даних. Прийоми нейтралізації цінового чиннику, обсяга виробництва, структури та асортименту та інше. Моделювання. Вид моделей. Використання моделювання в економічному аналізі. Балансові співставлення. Використання цього методу для перевірки узгодженості і достовірності звітних фактів. Використання балансових розрахунків для визначення розміру невідомих показників і чинників. Сальдовий прийом, можливості застосування його в аналізі. Статистичні методи, застосовувані в аналізі. Табличний метод. Особливості побудови аналітичної таблиці. Використання табличного методу в аналізі. Прийоми групувань і вибірки. Динамічні ряди. Обчислення середніх і відносних величин. Графічні методи.	4
3.	Тема 3. Види аналізу та його інформаційне забезпечення Зміст і поняття інформації. Інформація як важливий ресурс	4

	сучасної ринкової економіки. Гласність і таємність інформації. Комерційна таємниця, її межі і значення для суб'єктів господарської діяльності. Організація і контроль потоків інформаційного забезпечення виробництва. Характеристика і класифікація найбільше важливих видів інформації на підприємстві. Система техніко-економічних показників як база економічного аналізу. Вимоги, яким повинна відповідати система обліку і звітності. Накопичення, обробка, систематизація, збереження і використання аналітичної інформації. Застосування ЕОМ в економічному аналізі. Розробка і класифікація аналітичних задач. Створення автоматизованого банку даних для розв'язання аналітичних задач. Перевірка достовірності джерел інформації, використовуваних в аналізі. Перевірка по зовнішніх прикметах (за формою) і по змісті.	
4.	Тема 4. Організація й етапи економічного аналізу Поняття і загальні методологічні принципи організації аналізу. Форми і методи організації аналітичної роботи. Особливості організації і проведення аналізу з боку статистичних, фінансово-кредитних і керівних організацій. Планування, виконання і контроль окремих робіт і аналізу в цілому. Залучення, узгодження дій і заохочення виконавців аналізу. Основні етапи і послідовність проведення аналізу господарської діяльності. Принципи упорядкування програм аналізу. Добірка, перевірка й аналітична обробка економічної інформації. Узагальнення, оцінка і письмове оформлення результатів аналізу. Формування пропозицій за результатами аналізу і контроль за їхньою реалізацією.	4
5.	Тема 5 Аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Аналіз впливу акціонерів-нерезидентів на діяльність підприємства. Вплив окремого акціонера на діяльність підприємства. Формування та поповнення статутного капіталу підприємства. Аналіз використання експортних виробничих контрактів та торговельних угод. Фактори, які впливають на обсяги реалізації експортної продукції. Вплив ціни та номенклатури експортної продукції на обсяги її реалізації. Аналіз залежності виробництва від іноземних постачальників. Визначення залежності виробництва від іноземних постачальників сировини, матеріалів, комплектуючих. Аналіз руху інвалютних грошових коштів. Джерела аналізу. Необхідність проведення аналізу руху інвалютних грошей. Обмеження руху інвалютних коштів. Розрахунок коефіцієнта покриття інвалютних зобов'язань підприємства.	4
6	Тема 6. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг Значення і задачі аналізу виробництва продукції, робіт і	4

	<p>послуг. Загальна схема і послідовність проведення аналізу. Система показників продукції й обсягу виробництва. Чинники виробництва продукції. Інформаційна база аналізу. Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному і вартісному вираженні. Оцінка динаміки обсягу виробництва продукції. Вимірювачі, застосовувані для обчислення показників динаміки. Аналіз впливу екстенсивних і інтенсивних чинників на динаміку показників, методика їхнього розрахунку. Аналіз асортименту і структури випуску продукції. Комплексний аналіз впливу асортименту і структурних зсувів на економічні показники роботи підприємства. Методика розрахунку впливу цього чинника на обсяг виробництва й ін. показники підприємства. Аналіз якості продукції і робіт. Показники якості. Сортність і методика її аналізу. Аналіз впливу зміни якості на економічні показники роботи підприємства. Аналіз виробничого браку підприємства. Аналіз комплектності і ритмічності роботи підприємства. Оцінка резервів збільшення випуску продукції.</p>	
7	<p>Тема 7. Аналіз попиту, стану ринку й обсягу реалізації продукції (послуг) підприємства Значення і задачі вивчення й оцінки попиту на продукцію і послуги підприємства, а також ємкості ринку для обґрунтування плану виробництва і реалізації продукції. Загальна схема і послідовність проведення аналізу. Система показників і чинники, що визначають рівень попиту на продукцію і послуги. Вивчення функцій кривих попиту, його цінової еластичності для прийняття управлінських рішень. Оцінка обсягів і динаміки реалізації продукції і послуг. Аналіз виконання договірних зобов'язання з постачання: обсяг, терміни, асортимент, якість. Характеристика взаємозв'язків показників випуску, відвантаження і реалізації продукції. Аналіз і оцінка збуту окремих товарів. Аналіз виручки від експорту і чинників її зміни. Аналіз виконання зобов'язань по зовнішньоекономічній діяльності підприємства. Оцінка загальних обсягів експортних постачань. Оцінка по асортименті, по окремих покупцях, по групах країн, по видах постачань і формам розрахунків. Оцінка конкурентоздатності підприємства на зовнішніх ринках і ефективності експортних операцій. Зміст і реалізація підсумкового аналізу виручки від реалізації продукції і послуг. Підрахунок резервів збільшення реалізації продукції.</p>	4
8	<p>Тема 8. Аналіз виробничих ресурсів і організаційно-технічного рівня підприємства Значення і задачі аналізу. Загальна схема аналізу. Джерела інформації. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами. Аналіз ефективності використання й освоєння виробничих</p>	4

	<p>потужностей. Аналіз використання робочої сили. Аналіз використання робочого часу. Показники й аналіз динаміки продуктивності праці. Аналіз впливу трудових і організаційно-технічних чинників на динаміку продуктивності праці. Аналіз трудомісткості продукції. Аналіз резервів продуктивності праці і випуску товарної продукції за рахунок кращого використання трудових ресурсів. Аналіз показників складу, структури і технічного стану основних фондів. Показники забезпеченості підприємства устаткуванням, виробничими площами й іншими основними фондами. Оцінка динаміки відновлення і модернізації основних фондів, фондоозброєності праці. Оцінка інвестиційної активності підприємства.</p>	
9	<p>Тема 9. Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції Значення, задачі і система інформаційного забезпечення аналізу витрат на підприємстві. Класифікація видів витрат і об'єктів аналізу. Система показників рівня витрат і собівартості продукції. Загальна схема формування витрат підприємства і їхнього аналізу. Напрямки аналізу витрат на підприємстві по їхніх елементах і статтям калькуляції, по залежності від обсягу виробництва і збуту продукції, по місцях виникнення витрат, по об'єктах калькуляції. Аналіз собівартості продукції по статтях витрат. Аналіз матеріальних витрат. Аналіз витрат на заробітну плату і використання фонду оплати праці. Аналіз середньої заробітної плати. Непродуктивні виплати з фонду заробітної плати.</p>	4
10	<p>Тема 10. Аналіз фінансових результатів і рентабельності Значення, задачі й інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі узагальнюючих вартісних показників, його значення в оцінці і стимулюванні економічної ефективності роботи підприємства. Балансовий прибуток і його складові. Вплив окремих груп фінансових результатів на розмір балансового прибутку. Прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг). Аналіз чинників зміни прибутку від реалізації. Аналіз не планованих прибутків і збитків. Оцінка упущених можливостей збільшення прибутку і причин цього. Аналіз розподілу прибутку. Визначення суми чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Чинники, що впливають на розмір чистого прибутку: їхня класифікація на залежні і незалежні від діяльності підприємства. Аналіз і обґрунтування доцільності основних напрямків використання прибутку. Аналіз показників рентабельності: загальна рентабельність виробництва, реалізованої продукції, окремих</p>	4

	виробів. Чинники зміни рентабельності, резерви росту.	
11	Тема 11. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів. Аналіз чисельності, складу та руху робочої сили. Аналіз використання фонду робочого часу. Аналіз продуктивності праці. Аналіз матеріальних ресурсів. Програма та методика аналізу матеріальних ресурсів. Аналіз обґрунтованості та ефективності формування портфеля договорів та поставок матеріальних ресурсів. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів. Аналіз можливостей мобілізації виявлених резервів підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.	4
	Разом	44

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу	4
2	Тема 2. Метод та методичні прийоми економічного аналізу	4
3	Тема 3. Види аналізу та його інформаційне забезпечення	4
4	Тема 4. Організація й етапи економічного аналізу	4
5	Тема 5. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності.	4
6	Тема 6. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг	4
7	Тема 7. Аналіз попиту, стану ринку й обсягу реалізації продукції (послуг) підприємства	4
8	Тема 8. Аналіз виробничих ресурсів і організаційно-технічного рівня підприємства	4
9	Тема 9. Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції	4
10	Тема 10. Аналіз фінансових результатів і рентабельності	4
11	Тема 11. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів	4
12	Всього	44

7. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу Задачі економічного аналізу. Оцінка результатів господарської діяльності. Сприяння управлінню та контролю виробництва. Пошук і виявлення резервів, заходи для їх реалізації з метою підвищення ефективності виробництва.	4
2.	Тема 2. Метод та методичні прийоми економічного аналізу Економікоматематичні методи, застосовувані в економічному аналізі, їхня класифікація. Лінійне і динамічне програмування, теорія масового обслуговування, сітьові графіки, транспортна задача й ін. Особливості їхнього використання в аналізі	4

	господарської діяльності і сфери їхнього застосування. Соціологічні й інші методи, застосовувані в економічному аналізі. Анкетний метод дослідження. Опитування суб'єктів аналізу. Проведення експерименту.	
3.	Тема 3. Види аналізу та його інформаційне забезпечення Методи перевірки якості звіту підприємства. Використання аудита для перевірки якості бухгалтерських даних і звітів. Види та напрямки економічного аналізу. Оперативний аналіз. Перспективний аналіз. Техніко-економічний та фінансово-економічний аналіз. Міжзаводський, чи порівняльний аналіз. Функціонально-вартісний та системний аналіз. Місце економічного аналізу господарської діяльності у системі економічних наук. Його зв'язок з політичною економією, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, фінансуванням, банківською справою, статистикою, бухгалтерським обліком, аудитом та інше.	4
4.	Тема 4. Організація й етапи економічного аналізу Принципи упорядкування програм аналізу. Добірка, перевірка й аналітична обробка економічної інформації. Узагальнення, оцінка і письмове оформлення результатів аналізу. Формування пропозицій за результатами аналізу і контроль за їхньою реалізацією.	4
5.	Тема 5 Аналіз зовнішньоекономічної діяльності Аналіз залежності виробництва від іноземних постачальників. Визначення залежності виробництва від іноземних постачальників сировини, матеріалів, комплектуючих. Аналіз руху інвалютних грошових коштів. Джерела аналізу. Необхідність проведення аналізу руху інвалютних грошей. Обмеження руху інвалютних коштів. Розрахунок коефіцієнта покриття інвалютних зобов'язань підприємства.	4
6.	Тема 6. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг Аналіз асортименту і структури випуску продукції. Комплексний аналіз впливу асортименту і структурних зсувів на економічні показники роботи підприємства. Методика розрахунку впливу цього чинника на обсяг виробництва й ін. показники підприємства. Аналіз якості продукції і робіт. Показники якості. Сортність і методика її аналізу. Аналіз впливу зміни якості на економічні показники роботи підприємства. Аналіз виробничого браку підприємства. Аналіз комплектності і ритмічності роботи підприємства. Оцінка резервів збільшення випуску продукції.	4
	Тема 8. Аналіз виробничих ресурсів і організаційно-технічного рівня підприємства Аналіз використання	

	<p>основних фондів. Класифікація показників використання основних фондів. Аналіз фондівдачі і чинників її зміни. Аналіз ефективності використання й освоєння виробничих потужностей. Аналіз використання виробничого устаткування. Методика визначення і розрахунку резервів збільшення випуску продукції. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами й ефективності їхнього використання. Аналіз потреби підприємства в матеріальних ресурсах і рівня виробничих запасів. Чинники, що впливають на рівень складських запасів підприємства. Аналіз показників використання матеріальних ресурсів і оцінка динаміки матеріалоємності продукції. Аналіз чинників зміни і виявлення резервів зниження матеріалоємності продукції і підвищення ефективності виробництва. Значення і задачі аналізу організаційно-технічного рівня (ОТР) підприємства. Загальна схема аналізу і показники ОТР. Оцінка динаміки показників рівня техніки, технології, організації виробництва, праці і управління. Зміст і методи аналізу прогнозів щодо удосконалення ОТР підприємства відповідно до прийнятої стратегії маркетингу.</p>	
	<p>Тема 9. Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції Аналіз комплексних статей витрат: витрати на зміст і експлуатацію устаткування, цехові, загальногосподарські, позавиробничі. Аналіз собівартості окремих виробів. Чинники формування собівартості виробів і методи їхнього аналізу. Аналіз інших статей собівартості продукції. Зміст і методи оперативного аналізу витрат на виробництво і збут продукції. Вибір показників оперативного аналізу і контролю витрат підприємства. Методи виявлення, оцінка і систематизація причин відхилень витрат від плану. Підрахунок і розробка заходів щодо реалізації виявлених резервів собівартості.</p>	
Всього		24

8. Індивідуальні завдання

1. Написати реферат за тематикою проведеного власного дослідження з урахуванням усіх вимог до написання робіт даного типу. Тематика для дослідження:

1. Характеристика економічного аналізу як методу.
2. Складові елементи економічного аналізу.
3. Зв'язок економічного аналізу з іншими науковими дисциплінами.
4. Види оформлення результатів економічного аналізу.
5. Основні принципи прийому порівняння як одного з головних методів пізнання сутності економічних явищ і процесів.
6. Взаємозв'язок між видами економічного аналізу та його організацією.
7. Особливості організації аналітичної роботи на макро- і мікрорівнях.

2. Оформити доповідь із презентацією до написаного реферату.

3. Написати рецензію до власного реферату із дотриманням усіх вимог рецензування.

9. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. **Словесні:** розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів тощо.

1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. **Практичні:** практична робота, вправа.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. **Аналітичний**

2.2. **Методи синтезу**

2.3. **Традуктивний метод**

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. **Проблемний**

3.2. **Частково-пошуковий (евристичний)**

3.3. **Дослідницький**

3.4. **Репродуктивний**

3.5. **Пояснювально-демонстративний**

4. Активні методи навчання – мозкова атака, рішення кросвордів, конкурси, диспути, круглі столи, ділові ігри, тренінги, використання проблемних ситуацій, екскурсії, групові дослідження, самооцінка знань, імітаційні методи навчання, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. Інтерактивні технології навчання – використання мультимедійних технологій, електронних таблиць, case-study, діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація). використання мультимедійних технологій, електронних таблиць, case-study, діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація).

6. Персоналізоване навчання “Roundtable”(Колективна гра на вирішення спільної проблеми). Scientific debate (Навчальна суперечка-діалог, в якій аспіранти – представники різних напрямлень, відстоюють свою думку, протилежну іншим). “Brainstorm”(Гра, розвиваюча критичне мислення) Judicial sitting (Гра з розподіленням ролей та пошуком конструктивних відповідей). Training (форма навчання із застосуванням різних форм роботи з невеликою групою для вдосконалення навичок в процесі моделювання ситуацій, які наближені до реальності), Debriefing (Аналіз та обговорення результатів попередньої роботи; структурування набутого досвіду; Визначення та оцінювання власних досягнень та поразок педагогом і учнями; планування подальшої діяльності. Six Thinking Hats за методом Едварда де Боно (систематизація мислення)

10. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС.

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація).

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних та лабораторних заняттях;

- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- виконання аналітично-розрахункових завдань;
- написання рефератів, есе, звітів;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
- виробничі ситуації, кейси тощо.

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом певного індивідуального завдання :

- навчально-практичне дослідження із презентацією результатів тощо.

11. Розподіл балів, які отримують студенти (денна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота						СРС	Разом за модулі та СРС	Атестація	Сума
Змістовий модуль 1 - 5 балів			Змістовий модуль 3 - 20 балів						
T1	T2	T3	T4	T5		15	85 (70+15)	15	100

*Оцінювання рівня засвоєння здобувачем та формування загальних та спеціальних (фахових компетенцій) здійснюється за результатами подання здобувачем за профілем дисципліни: підготовленого реферату за тематикою проведеного власного дослідження. Передбачено пряме врахування у підсумковій оцінці виконання здобувачем певного індивідуального завдання з дисципліни:

- оцінка системного підходу аналізу управлінських рішень в об'єктах досліджень з відображенням взаємозв'язку та взаємозалежності між складовими елементами. (за обраною темою дисертаційної роботи).

З метою забезпечення об'єктивності оцінювання рівня засвоєння компетенцій, підсумкове оцінювання здійснюється комісійно (із залученням: завідувача аспірантури та докторантури та члена проектної групи ОНП «Менеджмент»).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141 зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40. – С. 365 зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

3. Про інформацію [Електронний ресурс]: Закон України “Інформацію” від 02.10.1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – С. 650 зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

4. Про ліцензування видів господарської діяльності [Електронний ресурс]: Закон України “Про ліцензування видів господарської діяльності” від 02.03.2015 р. № 222-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 23. – С. 158. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.

5 Стандарти і рекомендації забезпечення якості на європейському освітньому просторі. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (дата звернення: 04.11.2017).
7Податковий кодекс України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>(дата звернення: 04.06.2018)

6. Господарський кодекс України: Прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. – К.: Істина, 2003. – 208 с.

7. Закон України «Про підприємництво» – поточна редакція від 05.04.2015 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/698-12>
10 Закон України «Про акціонерні товариства» – поточна редакція від 11.06.2017 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17>

Базова

1. Антонюк О.П. Економічний аналіз: посіб./ О.П.Антонюк - Київ : «Ліра-К», 2016. - 320 с.

2. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: Практикум. Київ: «Ліра-К», 2016. - 296 с.

3. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник / [за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової] – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 384 с.

Допоміжна

1. Синькевич Н.І. «Економічний аналіз»: Курс лекцій. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018р. – 97 с.

2. Трансфер технологій [Текст] : підручник / [А. А. Мазаракі, Г.О. Андрощук, С. І. Бай та ін.]; за ред. А. А. Мазаракі ; Київ. нац. торг.-екон.ун-т. - Київ : КНТЕУ, 2014. - 555 с

3. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика. 2-ге вид. [текст]: навч. посіб. / І. В. Кривов'язюк. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 456 с. **14. Інформаційні**

ресурси

1. База Даних SCOPUS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scopus.com>.

2. Веб-сайт “Академічна книгарня@онлайн” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.akbooks.com.ua/>.

3. Веб-сайт Бібліотеки Конгресу США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.loc.gov/>

4. Веб-сайт Британської бібліотеки (The British Library) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bl.uk/.

5. Веб-сайт Державної наукової установи “Книжкової палати України імені Івана Федорова” (Київ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrbook.net/>.

6. Веб-сайт Національної бібліотеки Франції (Bibliothèque Nationale de France (BNF)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bnf.fr/.

7. Веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України (Київ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nplu.org/>.

8. Вища атестаційна комісія України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vak.org.ua/>.

9. Законодавча база Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.

10. Інформаційно-довідковий портал “Library.ru” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://book.uraic.ru/ssylki/biblioteki>.

11. Колекція посилань на кращі електронні бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lyapota.boom.ru/lib.htm>.

12. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/>.

13. Науково-практичний журнал “Наука та інновації” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://scinn.nas.gov.ua/>.

14. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

15. Освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/>.

16. Пошукова система GOOGLE АКАДЕМІЯ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scholar.google.com.ua/>.

17. Проект “Відкритий світ інформаційних технологій” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.idea-ukraine.org/>.

18. Система дистанційного навчання “MOODLE” СНАУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cdn.sau.sumy.ua/cdn/>.

19. Український лінгвістичний портал “Словники України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>.